

اردیبهشت شلوغ در سالن‌های نمایشی در نخستین روزهای اردیبهشت ماه چند اثر نمایشی جدید روی صحنه رفته است. مجموعه تئاترشهر که از هفته گذشته فعالیت خود را در سال جدید آغاز کرده، این روزها کار خود را با اجرای چند نمایش متفاوت ادامه می‌دهد. نمایش‌های «مکبث زار»، «فراموشان»، «دل‌لرزه»، «لانگ‌شات»، «مردمان خشمگین» و «اپرای شیپور» از آثار این مجموعه تئاتری هستند که اجرای آنها ادامه دارد. تماشاخانه ایرانشهر

در گفت‌وگوی «جام جم» با ابراهیم پشت‌کوهی نویسنده و کارگردان نمایش «مکبث زار» بررسی شد

نگاه شرقی به درام‌های غربی

مکبث‌زار نمایشی است که به نویسندگی و کارگردانی ابراهیم پشت‌کوهی از سال ۸۸ تاکنون بارها در بندرعباس، تهران و دیگر شهرهای ایران و کشورهای خارجی اجرا شده است. این نمایش سال گذشته در جشنواره تئاتر فجر به شکل تازه‌ای اجرا شد و جوایزی را نیز دریافت کرد؛ اما این روزها اجرای عمومی آن در تالار اصلی تئاتر شهر با ترکیب تازه‌ای از بازیگران دارد. اجرا می‌شود که پشت‌کوهی به امید روشن نگه داشتن تراژ و اعتقاد بر این‌که فرهنگ هیچ‌گاه تعطیل نمی‌شود، با نمایش مکبث‌زار به استقبال مردم می‌رود به همین بهانه گفت‌وگویی با او در جام‌جم داشتیم.

رضا آشفته گروه فرهنگ‌و هنر

۱ فکر می‌کنم در این ۱۵ سال اخیر این دومین یا سومین برداشت از نمایش مکبث‌زار است که توسط گروه شما بازنگری و بازتولید شده و در بندرعباس، تهران و دیگر شهرهای ایران و چند کشور خارجی اجرا شده است. این تولید دوباره به چه منظوری صورت گرفته است؟

همان‌طور که می‌دانید کارهای شاخص در غرب همیشه به صورت ریپورتاژ اجرا می‌شود و پرونده‌اش با یک دوره اجرا بسته نمی‌شود. مکبث‌زار برای گروه ما نیز جزو کارهای شاخصی است که مدام داریم اجرایش می‌کنیم و آخرین بار بیش از شروع کرونا در آلمان اجرا رفت و از سالی که تولید شده تاکنون هیچ‌وقت اجرایش تعطیل نشده، بلکه به شکل جسته‌گریخته اجرا می‌شود. اجرای این روزهای این

نمایش در تالار اصلی تئاتر شهر سومین بازتولید ماست که در آن بازیگران به کل عوض شده‌اند. ولی طراحی‌ها و آهنگساز سرچای خودشان ثابت مانده است. البته تنها همین نمایش نیست، بلکه نمایش کمدی الهی نیز در گروه ما بارها بازتولید شده و حتی به اجراهای خارج از کشور نیز رفته است. به‌خاطر این‌که معتقدم هر اجرای خوب باید ادامه پیدا کند.

۲ چرا مکبث را بومی کرده‌اید و در منطقه زیست خودتان با

باورها و آیین‌های جنوب کشور درآمیخته‌اید؟

مکبث به دلیل این‌که شاید جادویی‌ترین متن ویلیام شکسپیر باشد و یکی از خون‌آلودترین و سرخ‌ترین تراژدی‌های اوست، همیشه این وسوسه برای مواجه با آن در من وجود داشته است؛ زیرا برای هماهنگ کردنش با فضای جنوب و با مراسم زار می‌شود مکبث تازه‌ای را تولیدکنم، هیچ‌گاه شک نکردم که مناسبات زار را بیاوریم روی پیکره نمایشنامه مکبث پیاده کنیم و به این شکل به مکبثی برسیم که نه‌تنها جنوب ایران بلکه با مکتب شرقی نیز درآمیخته و مکشی تولید شده که منحصر به خود ماست و نمونه دیگری ندارد.

۳ مراسم زار حالت درمانی و چه‌پس‌در باورهایی

هم این روزها میزبان چهار نمایش است. نمایش «معرکه در معرکه»، «کافه کات»، «باغ آلبالو» و «گربه نره و روباه مکار» اجراهای خود را آغاز کرده‌اند. همچنین در تالار استادانظامی خانه هنرمندان دو اثر نمایشی «چه کسی از ویرجینیا وولف می‌ترسد؟» و «لئوناردو داوودنژاد» اجرا می‌شود. تماشاخانه سنگلج نیز همچنان میزبان نمایش «ماشین دودی» است و در تالار مولوی هم نمایش

«کابوس‌های آن‌که نمی‌میرد» اجرا می‌شود. در تماشاخانه ملک نمایش «ناریا» و «دقیقه‌۹ سال و ۳ ماه و ۲۰ روز پیش کجا بودی...»؛ در عمارت ارغوان نمایش «ژولیدیم» و «مگس» در عمارت نوفل‌لوشاتو نمایش «کمدی رزُر مخوف» و در خانه نمایش دا نیز نمایش‌های «افسانه ببر» و «نئورالیسم» روی صحنه می‌روند. تالار حافظ نیز این روزها میزبان «نمایش در ایران» است.

ندارد و به هیچ می‌رسد؟
بله...

۱ اینجا هم یک نبوغ تفسیر مشرق زمینی از نوع خیامی‌اش وجود دارد که به هیچ رسیده و البته این هیچ از نبوغ ذن بودیسم و هندویسی هم وجود دارد...؟

بله، دقیقاً این هم منطق فرهنگ شرقی است که می‌گوید در نهایت شما دست خالی می‌روی و همین را هم می‌توانیم ببینیم و در صحنه نیز هیجی وجود ندارد. این کامل‌کننده ایده پشت‌نمایش است.

۲ من فکر می‌کنم که در این خالی شدن فضااست که حضور بازیگران با بدن‌های فعال و ایجاد ترکیب‌های تصویری و فضا ساز، صحنه فعال تر شده است و این باعث شده که بازیگران حضور خلاق‌تری داشته باشند و پررنگ بازی کنند؟

بله، دقیقاً این ایده اولیه گروتسکی‌است که همه عناصر حذف می‌شود و بازیگر همراه با تماشاگر باقی می‌ماند. بنابراین ما نیز همه چیز را کنار می‌گذاریم تا آن شکوهی که طراحی صحنه می‌توانست داشته باشد، در این فضای خالی با بازیگر پر شود و پیکره انسانی بازیگر مهم‌ترین عنصری می‌شود که برای این نمایش انتخاب شده، وجود دارد و قطعاً بهتر هم دیده می‌شود.

۳ یعنی لامکانش کردید؟ و از دنیاکننده شود.

۴ جاه‌طلبی که انگار دیگر جادارو دنیا دار نیست، هیچی در آن جا

اردیبهشت شلوغ

در سالن‌های نمایشی

فرهنگ

CULTURE

سه شنبه ۵ اردیبهشت ۱۴۰۲ شماره ۶۴۷۱

درنگ

محمد رحمانی | تئاتر درمانگر

راهی جدید برای کمک به آسیب دیدگان

هنر درمانی یا آرت‌تراپی روشی درمانی است که با تمرکز بر

این موضوع که اظهار وجود

خلاقانه می‌تواند باعث بهبود سلامت روان و درمان برخی مشکلات روانی شود. تلاش دارد با بهره‌گیری از شاخه‌های مختلف هنری همچون تئاتر، نقاشی، مجسمه‌سازی، کلاژ یا تکه‌چسبانی، موسیقی و... فرد آسیب‌دیده را به لحاظ جسمی و روحی تحت درمان قرار دهد و در طول یک دوره تمرینی بستری را فراهم کند تا او در آینده نیز زندگی سالمی را تجربه‌کند.

در این شیوه درمانی که براساس تحقیقات، روشی بسیار موثر برای درمان بیماری‌های روحی نظیر اعتیاد، اضطراب و استرس، اختلال دوقطبی، رفتارهای ناپهنجار متاثر از عقب ماندگی ذهنی، ترس، خشم، آلزایمر و زوال عقل، بدبینی، غم و ناامیدی، اختلالات روحی پس از سوانح و ... است مددچودون آن‌که خود را درگیر آموزش کند، طی یک‌سری فعالیت‌های هنری نیازها، تجربیات سخت و دردناک، مشکلات و تنش‌هایی که با آنها مواجه بوده یا هست را مطرح می‌کند و به مرور در مسیر یک درمانگر برای او طراحی کرده‌است یک‌سری مهارت‌های اجتماعی را می‌آموزد.

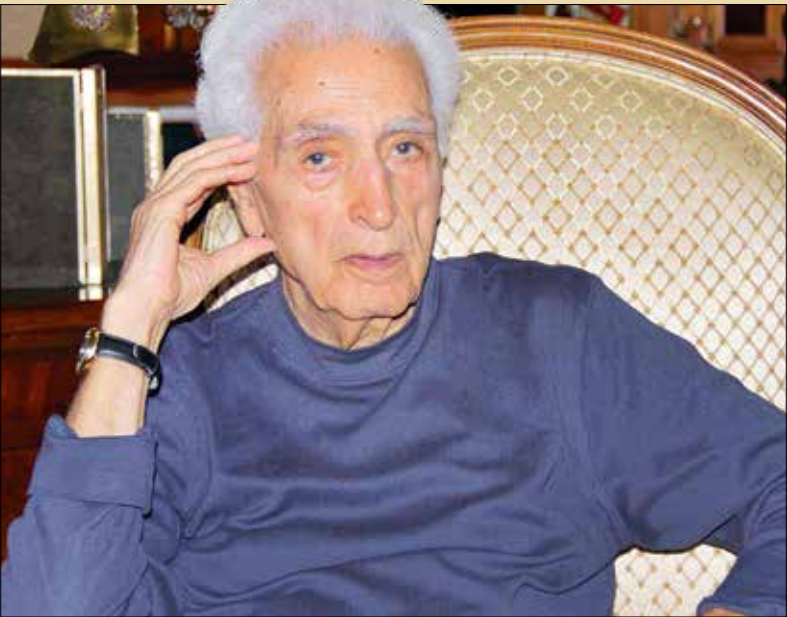
این شیوه آموزشی نوین، گرچه در کشور ما آنگونه که باید مورد توجه قرار نمی‌گیرد، اما هستند سازمان‌هایی که تلاش می‌کنند از آن به عنوان یک شیوه موثر برای درمان اқشار آسیب‌دیده استفاده کنند.

سازمان رفاه خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران یکی از این سازمان‌هاست که برای راهایی معتادان متجاهر به صورت جدی بر این شیوه متمرکز شده است. این سازمان برای این منظور مراکز ویژه تربیتی، آموزشی و درمانی تحت عنوان «پاورشهر»، راه‌اندازی کرده است و ضمن جمع‌آوری این معتادان، کارتن‌خواب‌ها و افراد متجاهر تلاش دارد طی یک دوره ۶ ماه‌ از طریق بازیگردمانی، حرکت درمانی و در سطحی وسیع‌تر هنر درمانی امید به زندگی را در آنها زنده‌کند.

نکته بسیار مهم در این است که در هنردرمانی برخلاف روان‌شناسی کلاسیک که تلاش می‌کند با گفت‌وگو مهارت‌های اجتماعی را آموزش دهد، هنردرمانی به هیچ وجه به آموزش مستقیم اعتنایی ندارد چون درمانگران این روش معتقدند که افراد آسیب‌پذیر به خصوص معتادان متجاهر و کارتن‌خواب علاقه‌ای به آموزش ندارند و لازم است به صورت غیرمستقیم این مهارت‌ها را به او آموزش داد؛ به همین منظور یک‌سری بازی‌ها طراحی می‌شود و مددجو در حین بازی یاد می‌گیرد چگونه در مواجهه با مشکلات راه‌حل موفقیت‌آمیز را انتخاب کند. متلاک‌سری نمایشنامه کوتاه نوشته می‌شود و برخی مهارت‌ها در دل آن مستتر است. فرد در حین تماشای نمایش با قهرمان داستان همزادپنداری می‌کند. حتی در برخی مواقع در یک قصه‌فرد به عنوان قهرمان داستان، ایفای نقش می‌کند و در طول مسیر قصه یاد می‌گیرد در مواجهه با مشکلات آبی چه شیوه‌ای را اتخاذ‌کند.

من در طول چهارساله که پاورشهر در حال تئاتردرمانی هستم در کنار آرت‌تراپی و سایکودرام سیستمی به نام «ذهن آگاه» را ابداع کردم که تلفیقی از شیوه بازیگری استانبلاوسکی، آگاهی ذهن و آرت‌تراپی است. این متد مورد استقبال بسیار معتادان و خانواده‌های آسیب‌دیده قرار گرفته و پاسخ‌های خوبی از آن دریافت کردم. ما در این طرح معتقد هستیم انسان سه ذهن آگاه شامل گذشته، حال و آینده دارد. ما در این طرح ابتدا از افراد آسیب‌دیده می‌خواهیم گذشته خود را بیرون بیزد و ما اتفاقات خوبی که از گذشته داشتند را به حال می‌آوریم. چیزهای خوبی که دوست داشتند در آینده داشته باشند را نیز به حال می‌آوریم. با ورود این اتفاقات خوب به حال، از طریق بازی حال خوشی برای فرد ایجاد می‌شود و روند درمانی خود را بی می‌گیرد.

قاب

بدرود با مترجم شکسپیر

بدون شک ترجمه متون، راهی برای انتقال تجربیات است، همان‌گونه که غرب با تاسی به ترجمه از متون شرقی خود را با رنسانس مواجه کرد. ترجمه متون نمایشی از جمله آثار شکسپیر به هنر تئاتر ایران قوام بخشید. متون نمایشی این درام‌نویس شهیر از آنجا که منظوم است، کمتر مترجمی توانسته آنها را با قدرت بیان اولیه، ترجمه کند. یکی از بهترین ترجمه‌ها از آثار شکسپیر را محمدعلی اسلامی ندوشن، شاعر، منتقد، نویسنده، مترجم و پژوهش‌گر فقید ایرانی انجام داده‌است. اسلامی ندوشن که از چهره‌های تابناک ادبیات ایران است، با توانایی بالا در شناخت از ادبیات ایران، بهترین ترجمه از «آنتونیوس و کلئوپاترا» شکسپیر را به دست علاقه‌مندان ایرانی رساند. امروز ۵۱ اردیبهشت اولین سال خاموشی این پژوهشگر نامدار ایرانی است.

صحنه

برج آزادی «خانه برناردآلبا» می‌شود

نمایش «خانه برناردآلبا» نوشته فدریکو گارسیا لورکا با بازنویسی، دراماتورژی، تهیه‌کنندگی، طراحی و کارگردانی دانیال اربابی از ۷ اردیبهشت، ساعت ۱۹در سالن اصلی برج آزادی تهران روی صحنه می‌رود.

مهشید آبی‌ار، مبینا پورمیرزا، سحر خیرا...، نیلوفر ذوالفقاری، الناز سلیمانی، سایناسماک، ملیکا شهاب، الناز عباسپور، نیلوفر عسگری، مریم کوچک‌خانی، سحر منصوری، آتنا نورانی، آیدانوروزی، حدیث نوروزی، نونا هشیار، بازیگران جدیدترین اثر گروه هنری پیکسل بیت را تشکیل می‌دهند.
قطب الدین صادقی، مشاور کارگردان ششمین تجربه کارگردانی دانیال اربابی است که پیش از این، نمایش‌های «مردگان ۱ و ۲»، «خطر عبور حیوانات وحشی»، «آن سوی پل» و «اولین پرواز» را کارگردانی کرده است. در خلاصه داستان این نمایش آمده است: برناردآلبا، زنی بیوه است که پنج دخترش، اسیر حزن و اندوه بی پایان زندگی او شده‌اند. هر یک از این دختران می‌کوشند تا به نوعی آزادی خود را به دست آورند اما عواقب تراژیکی در انتظار آنهاست.
نمایش «خانه برناردآلبا» تا روز ۲۴ اردیبهشت، ساعت ۱۹ در سالن اصلی برج آزادی تهران به نشانی میدان آزادی، طبقه زیرین برج آزادی، مجموعه فرهنگی هنری برج آزادی روی صحنه می‌رود.

تهران میزبان آثار «جشنواره خندستان»

پنج گروه منتخب تئاتر کمدی «جشنواره خندستان» اصفهان به دعوت «کوشک باغ هنر» در دو نقطه از منطقه فرهنگی و گردشگری عباس‌آباد به اجرای برنامه می‌پردازند.

قرار است به مناسبت هفته فرهنگی اصفهان، رپرتواژ نمایش‌های خیابانی کمدی با موضوع زاینده‌رود و مصرف پهنه آب در منطقه فرهنگی و گردشگری عباس‌آباد در تهران برگزار شود. و بر همین اساس نمایش «حکایت‌های آبکی» به کارگردانی آدینه رحیم‌نژاد، «قوچستون» به کارگردانی سعید ا...یاری، «لوله‌کش وظیفه شناس» به کارگردانی سعید خبیری و نمایش آخرین بازمانده به کارگردانی هما یارسانی سرشت هر روز از ساعت ۱۷ تا ۲۲ در «بوستان آب و آتش» و ورودی «پل طبیعت» اجرا می‌شوند.
اجرای این نمایش‌های کمدی که از ۲ اردیبهشت ماه شروع شده تا ۸ اردیبهشت ادامه دارد و با موضوع مصرف پهنه آب در راستای آشنایی مردم و گردشگران با هنر و صرفه‌جویی در مصرف آب به صورت خیابانی به مدت ۱۲ تا ۲۰ دقیقه اجرا می‌شوند.

